

Edukacja IPN

<https://edukacja.ipn.gov.pl/edu/materialy-edukacyjne/teki-edukacyjn/polskie-podziemie-niepodleglos/lownik-i-biogramy-post/155360,Heda-Antoni-Szary-19162008.html>

03.05.2024, 02:18

Heda Antoni „Szary” (1916-2008)

Gen. bryg. Antoni Heda „Szary” (1916-2008), ur. 11 X 1916 r., Małomierzyce, pow. Iłża, woj. kieleckie. Pochodził z rodziny chłopskiej. Ukończył Kolejową Szkołę Techniczną w Radomiu. Przed wojną odbył zasadniczą służbę wojskową i pracował w Fabryce Zbrojeniowej w Starachowicach. W wojnie 1939 r. jako plutonowy podchorąży bronił rodzimego zakładu pracy. Po zajęciu Starachowic przez Niemców dołączył do 51. pp. 12. DP. Szlak bojowy zakończył w szeregach SGO „Polesie” pod Kockiem. Po demobilizacji powrócił do rodzinnej wsi. Zajął się zbieraniem broni z wrześnieowych pobojuwisk. W Obwodzie Iłża ZWZ znalazł się w lutym 1940 r., gdzie objął dowództwo placówki. Musiał się ukrywać, aby uniknąć grożącego mu aresztowania. W lipcu 1940 r. podczas próby przejścia na teren okupacji sowieckiej zatrzymany wraz z innym oficerem przez tamtejszych pograniczników. Obu osadzono w twierdzy brzeskiej. W kwietniu 1941 r. sowiecki sąd skazał ich na siedem lat łagrów, a następnie wyroki podwyższono do dwunastu lat. Po niemieckim ataku na ZSRR zbiegli z więzienia. Heda został schwytany przez Niemców i osadzony w obozie dla jeńców sowieckich. W grudniu 1941 r. stamtąd również zbiegł i powrócił w rodzinne strony, także do konspiracji. Od połowy 1942 r. komendant Podobwodu Iłża AK. Nawiązał kontakt ze zgrupowaniem cichociemnego mjr. Jana Piwnika „Ponurego”. 6 VIII 1943 r. przeprowadził brawurową akcję zdobycia więzienia w Starachowicach, z którego uwolniono ok. sześćdziesięciu więźniów. Jesienią 1943 r. został dowódcą oddziału partyzanckiego, który przeprowadził szereg akcji przeciwko okupantowi niemieckiemu, m.in. w nocy z 5 na 6 VI 1944 r. opanował Końskie i uwolnił siedemdziesięciu osadzonych. W czasie akcji „Burza” jego oddział odtwarzał 2. Batalion 3. pp Legionów AK. 8 X 1944 r. objął dowództwo nad pułkiem. Do demobilizacji doszło 14 XI 1944 r. Po wkroczeniu Armii Czerwonej zdekonspirował się przed UB i NKWD. Do aktywnej działalności powrócił w lipcu 1945 r. W nocy z 4 na 5 VIII 1945 r. na czele ponaddwuosobowego zgrupowania partyzanckiego rozbił komunistyczne więzienie w Kielcach, uwalniając 334-375 więźniów. Zaprzestał działalności i posługiwał się dokumentami na fałszywe nazwisko. Mieszkał i pracował w różnych miejscach Polski. 27 VII 1948 r. aresztowany w Gdyni przez UB. 4 I 1950 r. został skazany przez WSR w Kielcach na karę śmierci, w drodze łaski zmienioną przez Bolesława Bierutę na karę dożywotniego pozbawienia wolności. Z więzienia zwolniono go warunkowo 16 XI 1956 r. Osiadł w okolicach Warszawy, gdzie prowadził gospodarstwo ogrodnicze. Był zaangażowany w działalność NSZZ „Solidarność”. Od 14 XII 1981 r. do 16 VI 1982 r. internowany w więzieniu w Białołęce. Po 1989 r. działacz kombatancki i polityczny. Zmarł 14 II 2008 r. w Warszawie. Za działalność podziemną dwukrotnie odznaczony Krzyżem Orderu Virtuti Militari oraz Krzyżem Walecznych. W 2006 r., podczas obchodów Święta Narodowego 3 Maja, prezydent Rzeczypospolitej Polskiej Lech Kaczyński awansował Antoniego Hedę „Szarego” na stopień generała brygady.

Opcje strony